

## Kirjastoseurat muutoksen edessä

Tuula Ruhanen

*Kirjastoseurojen neuvottelukunta lähetti keväällä 2006 Suomen tieteellisen kirjastoseuran, Suomen kirjastoseuran, Tietoasiantuntijat ry:n ja Finlands svenska biblioteksforening r.f.:n jäsenille kyselyn, joka koski seurojen yhteistyötä ja tulevaisuuden visioita. Samalla haluttiin saada esille myös jäsenten mielipiteitä seurojen toiminnasta. Kyselyn toteuttivat opinnäytetyönään Suomen liikemies-ten kauppaopiston kirjastomerkonomiopiskelijat Anne Nikulainen ja Tiina Pietiläinen. Opinnäytetyö "Yksin, yhdessä vai yhdeksi?" julkaistaan sähköisenä Suomen tieteellisen kirjastoseuran julkaisusarjassa syksyllä 2006.*

**K**ysely lähti 3 865 jäsenelle, ja vastauksia tuli 1 170, joten kaikkien seurojen yhteinen vastausprosentti oli 30,3. Suomen kirjastoseuran vastausprosentti oli suurin, 33,6 %, Suomen tieteellisen kirjastoseuran vastausprosentti oli 29,7. Finlands svenska biblioteksforeningin 28,4 ja Tietoasiantuntijoiden 22,3%. Vastausprosentit ovat samaa suuruusluokkaa kuin tämän tyyppisten kyselyiden yleensäkin, joten sen perusteella voidaan vetää joitakin johtopäätöksiä jäsenistön muutoshalukkuudesta.

Vastaaajien ikä- ja sukupuolijakautuma vastasi suurin piirtein jäsenistön ikäjakautumaa eikä suuria poikkeamia tässä suhteessa ollut eri seurojen välillä. Suurin vastaajaryhmä oli 46–55-vuotiaat naiset. Alle 26-vuotiaita vastaajia ei ollut lainkaan Suomen tieteellisen kirjastoseuran eikä Tietoasiantuntijoiden joukoissa.

### **Yhteistyötä toivotaan entistä enemmän**

Kyselyn keskeisin tavoite oli saada tietoa siitä mitä mieltä jäsenistö on erilaisista yhteistyömuodoista. Oheisissa kyselyn toteuttaneiden opiskelijoiden laatimissa taulukoissa näkyvät eri seurojen vastaajien mielipiteet ehdotetuista yhteistyömuodoista. Saimme lisäksi paljon avovastauksia, jotka osittain selittivät omasta mielestäni hiukan yllättävää tulosta.

### **Mitä vastaukset kertovat STKSn jäsenten toiveista?**

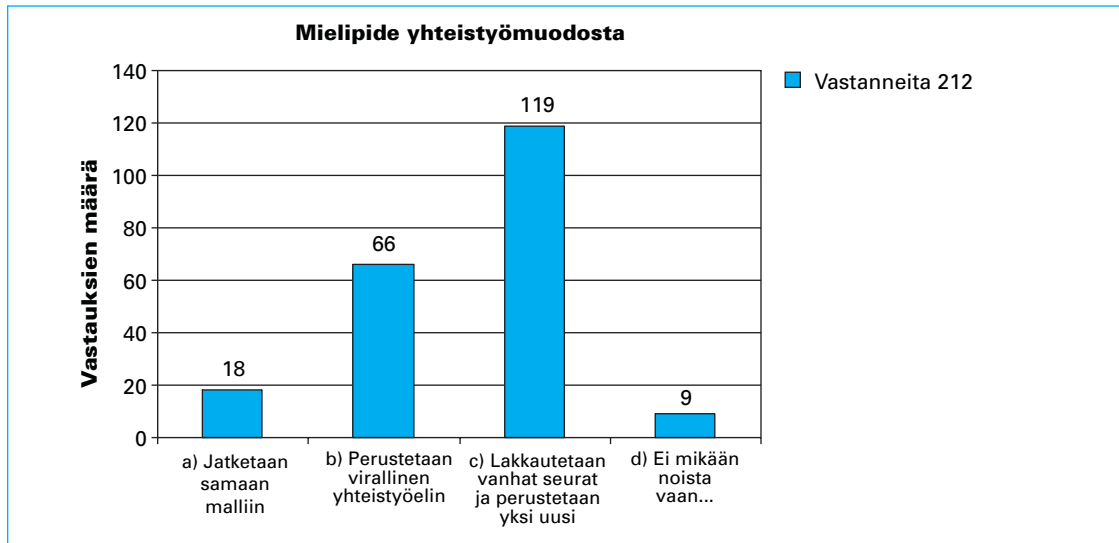
Suomen tieteellisen kirjastoseuran vastausprosentti edustaa lähes kolmasosaa jäsenkunnastamme, joten sen perustella voitaneen vetää joitakin johtopäätöksiä jäsenemme muutoshalukkuudesta. Ikä- ja sukupuolijakautuma vastaa myös tässä seurassa suurin piirtein koko jäsenistön rakennetta, samoin vastausten jakautuminen sen perusteella minkä tyyppisestä kirjastoista vastaajat olivat. Aktiivisuus seurassa ei myöskään vaikuttanut ratkaisevasti saatuihin mielipiteisiin. Näin ollen tulosta voitaneen pitää suuntaa antavana.

Toive seurojen yhdistymisestä näkyi jossakin määrin jäsenistön mielipiteissä jo vuonna 2004 pelkästään STKS:n jäsenille lähetetyn kyselyn perusteella arvioituna, joskin silloin suurin osa kannatti katto-organisaation perustamista. Nyt kun katto-organisaatio on jo olemassa, tuntuu yhteistyön ajatus vain voimistuneen. Voidaan tietysti arvioida, kaikkein tyytymättömimmät jäsenet osoittavat aktiivisuuttaan vastaamalla tällaiseen kyselyyn, ja tyytyväiset jättävät vastaamatta, mutta tästä ei ole tietenkään varmuutta, koska vastaamatta jättäneiden mielipiteitä tai motiiveja ei tiedetä.

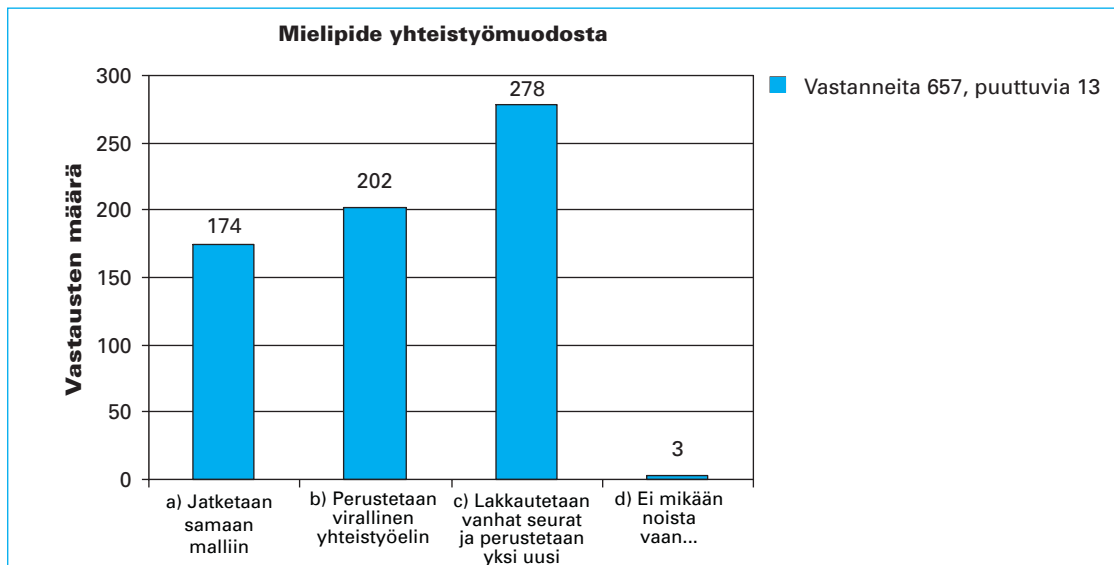
### **Yhdistyminen saa kannatusta**

Vastaaajien vapaamuotoisista kommentteista eli

## Suomen tieteellinen kirjastoseura



## Suomen kirjastoseura

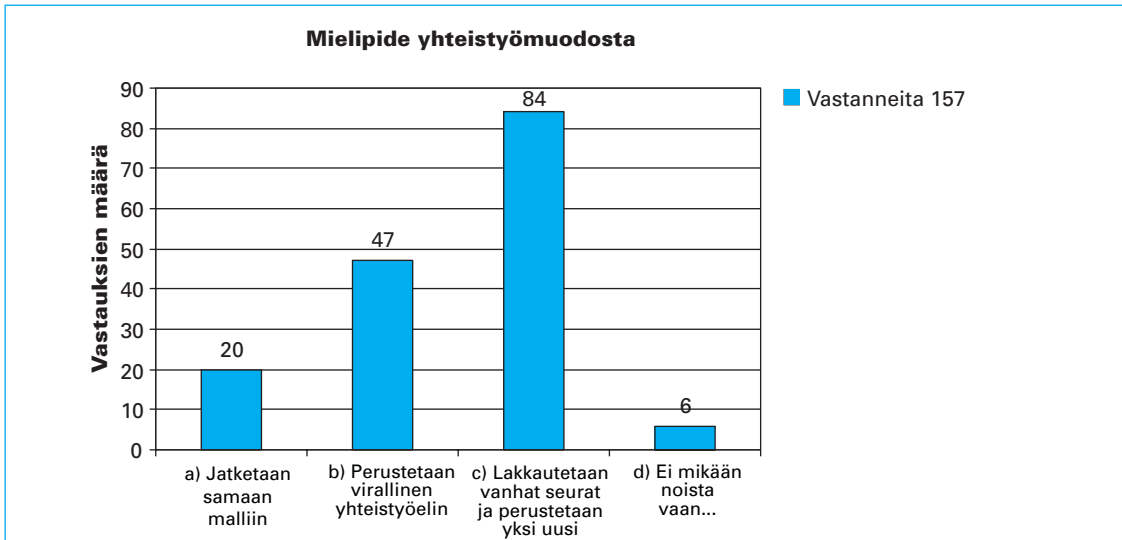


(Taulukot ovat laatineet Anne Nikulainen ja Tiina Pietiläinen)

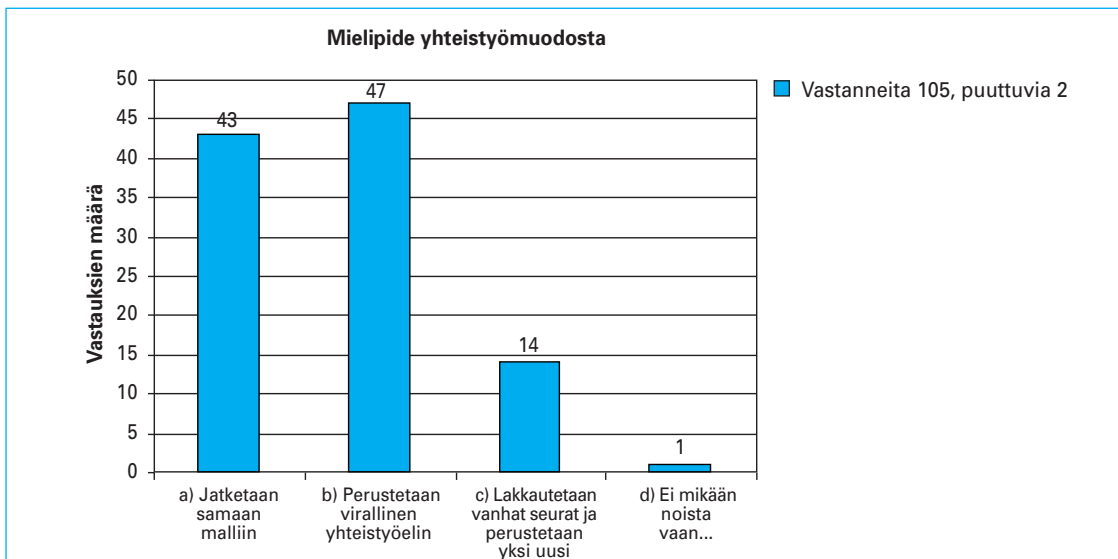
STKS:n vastaajien mielipiteet jakautuivat prosentuaalisesti seuraavasti

- A: jatketaan samaan malliin 8,5 %
- B: perustetaan virallinen yhteistyöelin 31,3 %
- C: lakkautetaan vanhat seurat ja perustetaan uusi 56,1 %
- D: ei mikään noista, vaan .. 4,2 %

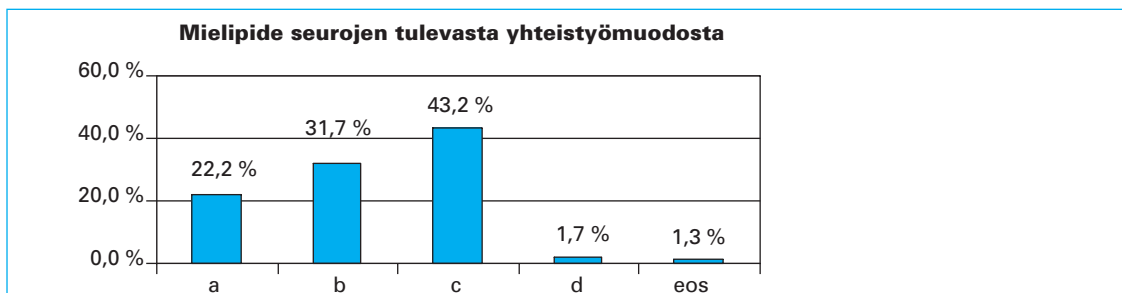
## Tietoasiantuntijat ry



## Finlands svenska biblioteksförbund



## Kaikki vastaajat



ns. avovastauksista saimme paljon arvokasta tietoa siitä mitä jäsenet pitävät tärkeänä ja millaisia uudistuksia he toivovat. Se, että kysely ajoittui samaan aikaan kun korkeakoulukirjastoissa oli saatu ensimmäiset UPJ-tulokset, ja keskustelu kävi kiivaana ammatin ja palkkapolitiikan tiimoilla, heijastuu avovastauksissa aika voimakkaasti ja se on osaltaan saattanut vaikuttaa joidenkin vastaajien negatiiviseen näkemykseen kaikkea yhdistystoimintaa kohtaan. Kuten kirjastoväellä on tapana, pidempää ja lyhyempää palautetta annettiin paljon ja reippaasti.

Avovastauksia STKS:n vastausten joukosta kertyi noin 80, joista ainoastaan yksi ilmoitti, että seuroja ei tule yhdistää, perustellen mielipidettä mm. erilaisella säädöspohjalla ja toimintojen eriytyemisellä. Valtaosa avovastaajista tuki, jotkut suorastaan vaativat, seurojen pikaista yhdistämistä.

Yhdistämisen etuina nähtiin valtakunnallinen näkyvyys, vaikutusmahdollisuudet päättäjiin, mahdollisuus parantaa ammatin asemaa ja alan palkkausta, mahdollisuus lisätä koulutustarjontaa, parantaa jäsenetuja ja julkaista parempaa lehteä. Näyttää siltä, että tässäkään suhteessa ei esim. kyselyyn sisältynyt aktiivisuus seurassa vaikuttanut huomattavasti mielipiteisiin, kuten ehkä olisi odottanut.

## **Signum ristiriitaisten toiveiden kohteena**

Vastaajista neljännes piti jäsenlehteä tärkeimpänä syynä kuulua seuraan.

Signum -lehti sai paljon ristiriitaista palautetta myös avovastauksissa, hyvää sekä huonoa, mikä heijastaa jäsenistön erilaista mielikuvaa seurasta ja sen tehtävästä.

Jäsenlehden toivottiin yleisesti olevan värikkäämpi ja ulkoiselta olemukseltaan ilmeikkäämpi, mutta myös sen sisältöä kuvailtiin ”puuduttavan tylsäksi”. Toisaalta taas toivottiin tieteellisempää otetta. Jotkut vastaajat halusivat käsiteltävän entistä enemmän ja entistä laajemmin ammatillisia asioita, toiset taas tietoa seuran ja työryhmien toiminnasta.

Aika moni vastaaja totesi, että yhdistämällä seurojen lehdet, saataisiin yksi edustavampi lehti kertomaan kirjastomaailman ulkopuolelle ammattitamme ja osaamisestamme. Toisaalta moni vastaaja painotti sitä, että juuri lehti on se foorumi, jolla kunkin sektorin omaleimaisuus parhaiten näkyy ja kuuluu. Eräs vastaaja halusi myös terävöittää seuran profiilin lehdessä.

Muutama lukija ei ollut huomannut, että Signum on myös luettavissa verkossa, vaan toivoi että viimein saataisiin Signumistakin verkkoversio. Signum on kaikkien luettavissa seuran kotisivulla verkkomuotoisena tämän vuoden alusta.

Seuran koulutustilaisuudet olivat 17.7 %:n mielestä tärkein syy kuulua seuraan. Tässä kohden STKS poikkeaa muista seuroista, varmaan siksi että sillä on eniten koulutustarjontaa. Koulutuksen kattavuutta ja kokonaisvaltaisempaa suunnittelua kaivattiin, samoin koulutustilaisuuksien järjestämistä pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Myös muuta toimintaa koko maassa toivottiin, mikä vastaajien mielestä olisi helpompi järjestää jos seurat yhdistyisivät.

Esimerkiksi Suomen kirjastoauralla on tapana pitää Kirjastopäivät ja niihin liittyvä jäsenkokous pääsääntöisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Eräs vastaaja painotti sitä, että koulutuskalenteri pitäisi julkaista jo edellisen vuoden puolella, jotta työnantaja ehtisi budjetoida henkilöstön osallistumisen ko. koulutukseen.

Kirjastoseurojen neuvottelukunta on jo nyt järjestänyt seurojen yhteisiä koulutustilaisuuksia ja seminaareja menestyksellisesti, joten tällä alueella laajempikin yhteistyö olisi varmasti hyödyllistä.

## **Tehokkaampaa tiedotusta kaivataan**

Kansainvälinen toiminta ja kansainväliset kontaktit ovat olleet vuosikymmenien ajan keskeisiä STKS:n toiminnassa. Kaksi vastaajaa toivoi enemmän yhteistyötä pohjoismaisten, erityisesti ruotsalaisten, kollegoiden ja kirjastojen kanssa.

Seura on viime vuosina toiminut aktiivisesti nyt uudistumassa olevan pohjoismaisen tieteellisten kirjastojen yhteistyöelimen NVBF (Nordisk ve-

tenskapliga biblioteksforeningin) kautta, mutta sen järjestämiin tilaisuuksiin on ollut vaikea saada luennoitsijoita ja osanottajia Suomesta.

Pohjoismaisten apurahojen loppuminen Nordinfon lakkauttamisen jälkeen on osittain myös vaikuttanut siihen ettei pohjoismaista toimintaa ole pystytty riittävästi toteuttamaan. Enemmän kansainvälistä toimintaa erityisesti EU-maiden kanssa toivottiin niin ikään. Seura on nykyisellään LIBERIN ja EBLIDAN jäsen, joten eurooppalaisista näkökulmaa on yritetty etsiä ja hyödyntää.

Seuran toiminnasta tiedottamista toivottiin voimakkaasti tehostettavan ja www-sivujen kehittämistä ja ajantasaistamista odotettiin monissa vastauksissa. Ulkoinen tiedotus eritoten www-sivuilla on koettu myös hallituksessa puutteelliseksi, ja se on ollut eräs syy lähteä etsimään tehokkaampaa organisaatiomuotoa, jossa yhteisten toimijoiden voimavarat voitaisiin käyttää vaikkapa verkkosivujen parantamiseen tai jäsentiedotteitten laatimiseen.

Puheenjohtajien ja hallitusten mielessä on hämmöittänyt ajatus yhteisesti toimistosta, jossa hoidettaisiin em. tehtävien lisäksi seurojen jäsenrekisterit ja talousasioita kokopäiväisellä palkatulla henkilökunnalla.

## **Aatteellinen, ammatillinen ja tieteellinen seura?**

Olemme seuran hallituksessa aika usein mieltäneet seuran toiminta-ajatusta ja missiota, joka on vuosien varrella painottunut eri tavoin riippuen siitä millaista toimintaa alalla kulloinkin on ollut. Vanhoja Signumeita lukiessa nämä erilaiset painotukset näkyvät selvästi, samoin seuran toimintasuunnitelmia selaillessa.

Ajan hengen mukaisesti saaduissa avovastuksissa aatteellisen yhdistyksen imago on yhdistynyt edunvalvontaan ja ay-toimintaan, mikä ehkä koetaan juuri nyt tärkeimmäksi, kun yliopistojen ja korkeakoulujen palkkausta ollaan uudistamassa. Yhteistyön laajentamista ammattiyhdistysten suuntaan voisi varmaan mieltää.

Kirjastoseurojen neuvottelukunta onkin kutsunut alan ammattiyhdistysten edustajia syksyllä


2006 yhteisen pöydän ääreen miettimään työnjakoa ja mahdollista yhteistyötä. Joku vastaaja kaipasi seuraan enemmän tieteellisyyttä ja enemmän näkökulmaa informaatiotutkimukseen ja alan koulutukseen. Monen vastaajan mielestä seuran tärkein tehtävä on ammattitaidon ylläpitäminen ja koulutus.

Esitimme myös kaikkien seurojen jäsenille kysymyksen siitä miksi he kuuluvat seuraan, ja yksi valittavista mahdollisuuksista oli ”kirjastoaate”. Odotettua suurempi joukko, peräti 8.9 % kakista vastaajista mainitsi sen ensisijaiseksi syykseen kuulua seuraan.

## **Miten eteenpäin?**

Syksyllä 2006 kaikkien seurojen hallitukset koontuvat keskustelemaan kyselyn tuloksista. Suomen tieteellisen kirjastoseuran jäsenkokouksessa marraskuussa tuloksia esitellään jäsenistölle tarkemmin mitä mahdollinen yhdistyminen tai virallinen katto-organisaatio käytännössä merkitsee ja keskustellaan aiheesta jäsenten kanssa.

Koska ammatillinen identiteetti ja palkkaus kohosivat avovastauksissa kaikkien seurojen avovastauksissa aika korkealle, Kirjastoseurojen neuvottelukunta on myös kutsunut kokoon alan ammattiyhdistykset, jotta kuullaan millaisia yhteistyötoiveita niillä on aatteellisten seurojen suhteen.

Koulutusasioiden osalta neuvottelukunta on ottanut yhteyttä kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusta antaviin laitoksiin ja kutsunut niistä edustajia keskustelemaan alamme koulutusasioista. Tarkoituksena on järjestää myöhemmin seminaari aiheesta. 

## **Tietoa kirjoittajasta**

*Tuula Ruhanen, kirjastonjohtaja  
Helsingin yliopisto,  
Käyttäjätieteellisen tiedekunnan kirjasto  
PL 9 (Siltavuorenpenger 20 R) 00014 helsinki  
Email: tuula.ruhanen@helsinki.fi*

Kaikkien kyselyyn osallistuneiden kesken seurat arpoivat 50 euron arvoisia elokuvalippuja. Suomen tieteellisen kirjastoseuran jäsenistä arpaonni suosi Mika Holopaista Stadiasta